

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Academic Social Science Studies dergisi yılda altı defa yayın yapan uluslararası hakemli bir dergidir. *Academic Social Science Studies* dergisinde yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukûki açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları www.jasstudies.com'a aittir.

Yayınlanan yazılar yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz.

Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir.

Gönderilen yazılar iade edilmez.

The Journal Of Academic Social Science Studies, Uluslararası hakemli ve indeksli bir dergidir. **MLA, EBSCO, ASOS, TEİ, ARASTIRMAX, Akademik Dizin (Akademik Türk Dergileri İndeksi)** başta olmak üzere onlarca veritabanı ve indeks tarafından taranmaktadır.

The Academic Social Science Studies is an international, six-reviewed in a year journal.

Authors bear the sole legal responsibility for their published works in

www.jasstudies.com

The Academic Social Science Studies has the sole ownership of copyright to all published works. No part of this publication shall be produced in any form without the written consent of the *Academic Social Science Studies*.

The Editorial Board makes the final decision to publish articles.

No article is returned to authors.

ISSN: 2147-2971

1 Rue Gabriel Faure Batiment 1 Porte 51 56100 Lorient-FRANCE

Volume 6/6 June 2013

The Journal Of Academic Social Science Studies
International Journal of Social Science

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Editor

Dr. Serdar YAVUZ

E-mail: srdryavuz23@gmail.com

Web: <http://www.jasstudies.com/>

Adress: 1 Rue Gabriel Faure Batiment 1 Porte 51 56100 Lorient-FRANCE

JASS Studies

Volume 6 /6 June 2013

The Journal of Academic Social Science Studies
Volume 6 Issue 6 June 2013

ACADEMIC SOCIAL SCIENCE STUDIES
Uluslararası Hakemli Dergi / International Journal of Academic Social Science Studies

Editör / Editor

Dr. Serdar YAVUZ

Editör Yardımcıları / Assistants of Editor

Dr. Özcan BAYRAK

Dr. Mehmet GÜRLEK

Dr. Ünal TAŞKIN

Uzm. Ramazan BÖLÜK

Okt. Ufuk KÖSE

Alan Editörleri / Field Editors

Dr. Kürşat Yusuf AYTAÇ	Beden Eğitimi	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Ali M. BAYRAKTAROĞLU	Fotoğrafçılık	Süleyman Demirel Ü.
Dr. Lütfiye CENGİZHAN	İngiliz Dili Eğitimi	Trakya Üniversitesi
Dr. İbrahim Halil ÇANKAYA	Sosyoloji	Uşak Üniversitesi
Dr. Lutfi SEYBAN	Tarih	Sakarya Üniversitesi
Dr. Mumin DAYAN	Pazarlama	University of United Arab Emirates
Dr. Murat ELMALI	Türk Dili ve Edebiyatı	İstanbul Üniversitesi
Dr. Erkan Turan DEMİREL	İşletme/İktisat	Fırat Üniversitesi
Dr. Ahmet ISPARTA	Dilbilim	İstanbul Üniversitesi
Dr. Fatma Ebru İKİZ	Psikolojik Dan. Reh.	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Nevin YILDIRIM KOYUNCU	İngiliz Dili ve Edebiyatı	Ege Üniversitesi
Dr. Bahadır KÖKSALAN	Eğitim Bilimleri	İnönü Üniversitesi
Dr. Murat SUNKAR	Coğrafya	Fırat Üniversitesi
Dr. Ali SOYLU	Yönetim ve Organizasyon	University of Cameron
Dr. Barış TOPTAŞ	Müzik	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Sibel ÜNALAN	Sanat Tarihi	Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Mustafa AKDAĞ	İletişim Bilimleri	Erciyes Üniversitesi
Dr. Şebnem SOYGÜDER	Radyo Televizyon	Ege Üniversitesi
Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU	Türkçe Eğitimi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Fevzi RENÇBER	İlahiyat	Şırnak Üniversitesi
Dr. Soyalp TAMÇELİK	Uluslar arası İlişkiler	Gazi Üniversitesi

Danışma Kurulu / Board of Advisory

Prof. Dr. Tayfun AMMAN	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet BURAN	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN	Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Coşkun ÇAKIR	İstanbul Şehir Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Cemalettin ÇOPUROĞLU	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa DELİCAN	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ	University Of Sheffield
Prof. Dr. Hayati DEVELİ	Yunus Emre Enstitüsü Başkanı
Prof. Dr. Hasan Tahsin FENDOĞLU	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Tahsin GÖRGÜN	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALI	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa KAÇALIN	Türk Dil Kurumu Başkanı
Prof. Dr. Aslan KALKAVAN	Dumlupınar Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim KAVAZ	Bitlis Eren Üniversitesi
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU	Michigan State University
Dr. Dirk Krausmüller	Mardin Artuklu Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ŞEN	Melikşah Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal ZORBA	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Şener Demirel	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Murat ÖZBAY	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlhan GENÇ	Düzce Üniversitesi

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Vedat ÇINAR	Fırat Üniversitesi
Assoc. Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK	University of United Arab Emirates
Doç. Dr. Nadir İLHAN	Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık ÖZCAN	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Ersin TERES	İstanbul Üniversitesi
Asst. Prof. Dr. Gülşad USLU	University of Penn State
Doç. Dr. Yücel YÜKSEL	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Yabancı Dil Uzmanları / Foreign Language Specialist

Okt. Özlem Aladağ BAYRAK	Trakya Üniversitesi
Okt. Servet ÇINAR	Trakya Üniversitesi
Okt. Seda TAŞ	Namık Kemal Üniversitesi
Okt. Özge GÜMÜŞ	Adıyaman Üniversitesi

İndeks Sorumluları / Persons for Index Process

Doç. Dr. Mehmet BAYANSALDUZ	Gençlik ve Spor Bakanlığı
Dr. Onur KÖKSAL	Selçuk Üniversitesi
Öğr. Gör. Alize CAN	Trakya Üniversitesi

Hukuk Danışmanı / Legal Counselar

Av. Gürhan CANPOLAT	İstanbul Barosu Baro Sicili: 25490
---------------------	------------------------------------

Hakemler / Referees

Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Abulkuddüs BİNGÖL	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK	Erzincan Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan GÜRBÜZ	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet GÜRSES	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Osman UYSAL	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Altan ÇETİN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Asuman S. SARACALOĞLU	Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Bahattin DÜZGÜN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Behçet Kemal YEŞİLBURSA	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Bilgehan PAMUK	Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal YALÇIN	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Cevat BAŞARAN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Enver Alper GÜVEL	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Esra BURCU	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Esra MACAROĞLU AKGÜL	Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Feridun MERTER	İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi
Prof. Dr. Gülden ERTUĞRUL	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Gülmira KURUOĞLU	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. H. İbrahim DELİCE	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk SELVİ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hidayet AYDAR	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Huseyin GÜMÜŞ	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Hakkı AYDIN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail ÇALIŞKAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail TAŞ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan DEMİRAYAK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. M. Hanefi PALABIYIK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali BEYHAN	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Durdu KARSLI	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet EVSİLE	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Sinan TEMURLenk	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mesut AYDIN	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Metin COŞAR	Cumhuriyet Üniversitesi

Prof. Dr. Mohammad ARAFAT	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mualla UYDU YÜCEL	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK	Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mukadder ERKAN	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TURAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nejat ERK	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. O. Faruk AKYOL	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ömür BÜTEV DOLĞUN	Artvin Çoruh Üniversitesi
Prof. Dr. Ruhattin YAZOĞLU	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Saliha KODAY	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat CERECİ	Batman Üniversitesi
Prof. Dr. Selçuk ESENBEL	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Suna Timur AĞILDERE	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Şaban SAĞLIK	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Tahir BALCI	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Tuğrul İNAL	Ufuk Üniversitesi
Prof. Dr. Turan ÖNDEŞ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut YİĞİT	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vedat KELEŞ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf GÜRÇİNAR	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Zafer CİRHİNLİOĞLU	Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Zakir AVŞAR	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Abdulkadir GÜL	Erzincan Üniversitesi
Doç. Dr. Abdulkadir LEVENT	Batman Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah NARALAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah SOYSAL	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah ŞENGÜL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Abdurrahman ATEŞ	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Abdüllatif TÜZER	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Adem KARA	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet MUTLU	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet OCAK	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet ŞİMŞEK	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet YATKIN	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet YİĞİT	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç. Dr. Ahsen ARMAĞAN	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Ali ASLAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Alpaslan UÇAR	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Alper Cihan KONYALIOĞLU	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Aslan GÜLCÜ	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Aslı YAZICI	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Barış ÖZENER	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Beyhan ASMA	Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Cemal ELİTAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Cengiz AKBULAK	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Cüneyt EREN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. D. Yelda KAĞNICI	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Diğdem SİYEZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Durdu Mehmet BURAK	Ahi Evran Üniversitesi
Doç. Dr. Ebubekir SOFUOĞLU	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Enver TATAR	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Erdal ESER	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Eren YÜRÜDÜR	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan AKAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Eyup BEKİRYAZICI	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Eyüp AKMAN	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Faruk YÜCEL	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Ferit USLU	Hitit Üniversitesi
Doç. Dr. Fikri SALMAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Fuat BOYACIOĞLU	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Gökhan DEMİRCİOĞLU	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Gülbadi ALAN	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Gülşah BAŞOL	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Gürkan HAŞİT	Bilecik Şeyh Edebali Ü.
Doç. Dr. Gürsoy ŞAHİN	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan SARIBAŞ	Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Hakkı Engin GİDERER	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Doç. Dr. Hakkı UYAR	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Halim ÖZNURHAN	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Halit EV	Celal Bayar Üniversitesi
Doç. Dr. Hanife Nalan GENÇ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Ali ŞAHİN	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan ARSLAN	Canakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan BURAN	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice ÇUBUKÇU	Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Hava SELÇUK	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin KÖSE	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim KOPAR	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. İsa KIZGUT	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail BOYACI	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail Hakkı NAKİLCİOĞLU	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Jülide Akyüz ORAT	Kafkas Üniversitesi
Doç. Dr. K. Oya PAKER	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Kadir PAKSOY	Harran Üniversitesi
Doç. Dr. Kemal DOYMUŞ	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Kemal DURUHAN	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Koray ÖZCAN	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Kürşad YILMAZ	Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. M. Dursun ERDEM	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut MASCA	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut ÖZTÜRK	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ÇİÇEK	Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ	Bitlis Eren Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet ERDEM	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet HASGÜLER	Lefke Avrupa Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Serhat YILMAZ	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ZAMAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Melek ÖKSÜZ	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut ERŞAN	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Murat AKÇAKAYA	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Murat YILDIZ	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Musa BİLGİZ	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa CİHAN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ERTÜRK	Muğla Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Fadıl SÖZEN	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa HOTAMIŞLI	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ORAL	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa YAVUZ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Mücahit DİLEK MEN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Müjde Ker DİNÇER	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Nazan YELKİKALAN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Nebahat GÖÇERİ	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Necmettin AYGÜN	Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Nevzat GÜMÜŞ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Nilay BAŞOK	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Nurettin TURGAY	Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Nuriye SEMERCİ	Bartın Üniversitesi
Doç. Dr. Okşan BAŞOĞLU	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Orhan YAZICI	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem SERTKAYA DOĞAN	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Perihan YALÇIN	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Recep KOÇAK	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Refik DİLBER	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Rifat GÜNDAY	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Rıza KARAGÖZ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Doç. Dr. S. Sunay YILDIRIM DOĞRU	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Sabri KARADOĞAN	Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Sabriye SEVEN	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Sadiye TUTSAK	Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Salih Paşa MEMİŞOĞLU	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Sami KILIÇ	Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk DUMAN	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Selda İÇİN AKÇALI	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Serap DURUSOY	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan ŞEN	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Seyfullah KARA	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Soner YAVUZ	Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr. Soyalp TAMÇELİK	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Suat ÜNAL	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK	Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman DÜNDAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman İNAN	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Şahin KÖKTÜRK	Ondokuzmayıs Üniversitesi
Doç. Dr. Şevki ÖZBİLEN	Bayburt Üniversitesi
Doç. Dr. Şükrü YAPRAKLI	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Tevfik ERKAL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Tevhit AYENGİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Tuncay İMAMOĞLU	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Türkan ARGON	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Ulvi KESER	Atılım Üniversitesi
Doç. Dr. Vedat ÇALIŞKAN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin SOYLU	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Yaşar KAYA	İnönü Üniversitesi
Doç. Dr. Yılmaz KARADENİZ	Muş Alparslan Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf CERİT	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf DOĞAN	Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf KILIÇ	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yusuf TOPAL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Zeki KODAY	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Zülbiye TOLUK UÇAR	Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Editörden...

Saygıdeğer Bilim İnsanları;

JASSS (The Journal of Academic Social Science Studies) 6/6. sayısı ile karşınıza çıkmanın mutluluğunu yaşamaktadır.

Bu sayıda da birbirinden değerli makaleler hakem sürecini tamamlayıp bilim dünyasının hizmetine sunulmuştur. JASSS'ın 6/6. sayısında; Eğitim Bilimleri, İlahiyat, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, İşletme, İktisat, Batı Dilleri, Sosyoloji, Psikoloji, Coğrafya, Güzel Sanatlar, Dilbilim, İletişim, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Sosyal Bilimler alanlarından ilgi ile okuyup yararlanabileceğiniz yazılar bulunmaktadır.

İndeks başvuruları ile ilgili daha hızlı sonuç almak için farklı veri tabanlarını tanıyan ve indeks başvuru şartlarını bilen profesyonel bir ekip kurduk. Bu ekiple indekslerin istediği şartları daha profesyonel ve akademik; daha hızlı bir şekilde yerine getirerek makalelerinizin farklı veri tabanlarında taranmasını sağlayacağız. **Bu bağlamda aldığımız ilk karar dergi içi atıf sistemi oluşturmaktır. JASSS'ta yayın yapacak yazarların dergide daha önce yayınlanmış makalelere atıfta bulunması istenilecektir.** Bu durum yurtdışında birçok dergide oldukça yaygındır. Hatta yurtdışındaki dergilerde makale yayınlamanın ön şartı dergi içi atıf sistemidir. Bu vesileyle derginin atıf alınabilirliği artacak JASSS'ın Impact Factor değeri yükselecektir.

Yaz ayları olmasına rağmen dergi sisteminde çok yoğun günler yaşıyoruz. Göstermiş olduğunuz bu ilgiye müteşekkirimiz. Bizler de; bilginin çok çabuk eskidiği günümüzde, makalelerinizi ivedilikle yayına dönüştürme politikasını sürdürmek- teyiz.

JASSS, 6/6 sayısının bilim dünyasına katkı sağlaması dileğiyle...

Dr. Serdar YAVUZ

Editor of JASSS

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- Yrd. Doç. Dr. Elif AKTAŞ-Yasemin BAKİ**.....1-25
Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Düşünceyi
Geliştirme Teknikleri Açısından İncelenmesi
*Investigation Of Reading Texts In The 8 Secondary School Turkish Class Textbooks In
Terms Of Thinking Development Techniques*
- Okt. Metin AKYÜZ**.....27-35
Muzaffer İzgü'nün Toplumcu-Gerçekçi Çocuk Edebiyatı Yapıtlarındaki
Toplumsal İletilerin Çocuğa Göreliliği
*The Appropriateness Of The Social Messages In Muzaffer İzgü's Socio-Realist
Children Literature Works*
- Öğr. Gör. Ayşegül OĞUZ – Arş. Gör. Ebru ALTUN**.....37-52
Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya
Yönelik Tutumlarına Ve Utangaçlık Düzeylerine Etkisi
*The Effect Of Creative Drama Practices On Pre-Service Teachers' Attitude Towards
Creative Drama And Level Of Shyness*
- Doç. Dr. Ümit ARKLAN – Arş. Gör. Mahmut AKGÜL**.....53-82
Sosyal Medya Ortamında İçerik Üretim Süreci Ve Etki Eden Faktörler: Sivas
Örneğinde Uygulamalı Bir Çalışma
*Context Production Process In Social Media And The Effecting Factors: An Applied
Study In Sivas*
- Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU – Arş. Gör. Erdost ÖZKAN**.....83-111
Ortaokul Öğrencilerinin Yazma Kaygılarının Bazı Değişkenler Açısından
İncelenmesi: Diyarbakır Örneği
*Investigating Secondary School Students' Writing Anxiety In Terms Of Some
Variables: The Case Of Diyarbakır*
- Adem AYDEMİR**.....113-135
Türkiye'de Tarih Öğretimi Hakkında Yayımlanmış Makaleler: Bir
Bibliyografya Denemesi (İlâve)
*Appendix To The Articles Published About History Teaching In Turkey: An Essay Of
Bibliography*

Prof. Dr. Mehmet AYGÜN	137-148
Kausale Konjunktionen Im Deutschen Und Ihre Entsprechungen Im Turkischen <i>Cause Conjunctions In German And Their Equivalentents In Turkish</i>	
Arş. Gör. Enes Emre BAŞAR - Doç. Dr. Şükrü YAPRAKLI	149-180
Tüketici Yenilikçiliği Ve Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modelinin E-Crm Üzerinde Etkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama <i>The Effects Of Consumer Innovativeness And Extended Technology Acceptance Model On E-Crm: An Application On Banking Sector</i>	
Yrd. Doç. Dr. Murat BAŞAR	181-198
Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Alan Bilgilerinin İncelenmesi <i>Research On Elementary School Teachers' Pedagogical Content Knowledge</i>	
Doç. Dr. Mustafa BAŞER	199-215
Bilgisayar Programlamaya Karşı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması <i>Developing Attitude Scale Toward Computer Programming</i>	
Esra BAYRAK	217-230
Sağlıklı Yaşam ve Spor Merkezi Müşterilerinin (Bayanların) Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi (Elazığ İli Örneği) <i>Healthy Living And Sports Center Its Customers (The Ladies) Determination Of The Levels Satisfaction (Example Of Elazığ)</i>	
Yrd. Doç. Dr. Bekir BİÇER	231-261
Ortaçağda Kürtler ve Türkler <i>Kurds And Turks In The Middle Ages</i>	
Doç. Dr. Fuat BOYACIOĞLU	263-275
Ernest Renan'ın Hristiyanlığın Kökenleri 3: Aziz Paul/Pavlus İsimli Kitabında Lystra/Hatunsaray <i>Lystres/Hatunsaray In History Of Origins Of The Christianity 3: Saint Paul Of Ernest Renan</i>	

Yrd. Doç. Dr. Mesut BULUT	277-304
Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Yapılan Türkçe Yazım Kılavuzu Çalışmaları Ve Türkçe Yazım Kılavuzları Üzerine Bir Kaynakça Denemesi <i>Spelling Guideline Studies Carried Out From The Republic Period To The Present And A Bibliography Study On Turkish Spelling Guidelines</i>	
Prof. Dr. Mehmet Akif CEYLAN	305-335
Salihli'de (Manisa) İç Göçlerin Büyüklüğü Ve Yönü <i>Magnitude And Direction Of Internal Migrations In Salihli</i>	
Dr. Funda CİVELEKOĞLU	337-349
Ancient Greek Tragedy And The Ecology Of Culture <i>Antik Yunan Trajedisi ve Kültür Ekolojisi</i>	
Yrd. Doç. Dr. Ercan ÇAĞLAYAN	351-365
Diyarbakır'da Sağlık Alanındaki Gelişmeler [1923-1946] <i>Developments In The Field Of Health In Diyarbakır [1923-1946]</i>	
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ÇEKİN	367-376
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Düzeyleri <i>Self-Efficacy Levels Of Applicants Of Religious Culture And Ethics Teachers</i>	
İbrahim ÇETİN	377-402
II. Meşrûtiyet Döneminde Dinin İktidarı Meşrûlaştırma Aracı Olarak Kullanılması: Sırât-I Müstakîm Örneği <i>The Use Of Religion To Legitimate The Government During The Second Constitutional Era: The Case Of Sıratı-ı Mustakim</i>	
Yrd. Doç. Dr. Asım ÇOBAN	403-420
Vezirköprü İlçesinin İdarî Coğrafya Analizi <i>Administrative Geography Analysis Of Vezirköprü Town</i>	

- Yrd. Doç. Dr. Barış DEMİRCİ-Okt. Şebnem GÜLERYÜZ**421-432
Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Popüler Müziğe İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Atatürk Üniversitesi K.K.E.F. Örneği)
An Investigation Of The Primary School Education Preservice Teachers' Views Into Popular Music In Terms Of Different Variables (Case Of Atatürk University)
- Yrd. Doç. Dr. Fethi DEMİR**433-453
Aristoteles'in, Novalis'in Ve Todorov'un Metinleri Bağlamında Poetikanın Tarihsel Gelişimi
Historical Development Of Poetics In The Context Of Aristoteles's, Novalis's And Todorov's Texts
- Okt. Aytemis DEPCİ-Yrd. Doç. Dr. Bülent C. TANRITANIR**455-473
Triple Oppression On Women In Toni Morrison's *Tar Baby* And *The Bluest Eye*
Toni Morrison'ın Katran Bebek Ve En Mavi Göz Romanlarında Kadınların Üzerindeki Üçlü Baskı
- Yrd. Doç. Dr. Kemal EROL**475-496
Memet Baydur'un Tiyatro Yazarlığı ve Eleştirisi
The Playwright Of Memet Baydur And Criticism
- Doç. Dr. Efrumiye ERTEKİN**497-524
Principatus Döneminde Lycia Et Pamphylia Eyaleti'nde Görev Yapmış Olan Curatores Rei Publicae Ve Correctores
Curatores Rei Publicae And Correctores Served In The Provincia Lycia Et Pamphylia In The Principate
- Arş. Gör. Dr. Mina FURAT**525-547
Kırsal Kadınların Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri Yoluyla Güçlenmesi
Empowerment Of Rural Women Through Agricultural Development Cooperatives
- Yrd. Doç. Dr. Aydın GÜVEN-Yrd. Doç. Dr. Ramazan KAYA**549-566
Tarih Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları
Pre-Service History Teachers' Attitudes To The Profession Of Teaching

- Yrd. Doç. Dr. Nural İMİK TANYILDIZI-Ayhan SERTTAŞ**567-584
Türkiye Ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi
The Historical Development Of Public Relations In Turkey And United States Of America
- Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK**.....585-601
Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Bireyler Yetiştirmede Görev Ve Sorumlulukları
Educate Creative Individuals: Primary School Teachers' Roles And Responsibilities
- Doç. Dr. Halit KARATAY-K.Kübra BOLAT-Haluk GÜNGÖR**.....603-623
Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Ve Anlaşılabilirliği
The Readability And Understandability Of The Texts In The Course Books Of Turkish Language Courses
- Yrd. Doç. Dr. Saffet KARTOPU**.....625-649
Narsisizmin Dindarlık Eğilimleriyle İlişkisi: Gümüşhane Üniversitesi Örneği
Correlation Of Narcissism With The Tendencies Of Religiosity: A Case Study In The University Of Gumushane
- Yrd. Doç. Dr. Mehmet KATRANCI-Yrd. Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU**.....651-665
Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması
An Investigation Into The Validity And Reliability Of Speaking Self-Efficacy Scale For Pre-Service Teachers
- Yrd. Doç. Dr. Saadettin KEKLİK**.....667-687
Öğretim İlkeleri Açısından 2011 Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programının İncelenmesi
An Investigation Of The 2011 Turkish Literature Curriculum According To Teaching Principles
- Doç. Dr. T. Şükrü YAPRAKLI-Arş. Gör. Ercan KESER**.....689-713
Global Tüketici Kültürü İle Materyalizm Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Analysis Of The Relation Between Global Consumer Culture And Materialism

- Yrd. Doç. Dr. Figen KILIÇ-Gülnihal ALKAN DİLBAZ**715-738
Fen Lisesi Öğretmenlerinin Öğretim Stillерinin Çeşitli Değişkenler Açısından
İncelenmesi
*The Investigation Of Working In High School Science Teachers' Teaching Styles In
Terms Of Various Variables*
- Ömer AY-Yrd. Doç. Dr. Rıza GÖKLER-Doç. Dr. Recep KOÇAK**739-767
Mizah Tarzları, Yaratıcılık Ve Yaşam Doyumu: Orta Öğretim Öğrencileri
Üzerinde Bir İnceleme
Humor Styles, Creativity And Life Satisfaction: A Study On High School Students
- Yrd. Doç. Dr. C. Zehra KÖROĞLU-Yrd. Doç. Dr. M. Ali. KÖROĞLU**769-804
Anadolu'da Manevi Halk İnançları: Dişli Kasabası Örneği
Moral Folk Beliefs In Anatolia: The Case Of Dişli Town
- Prof. Dr. Gülmira KURUOĞLU-Ayşegül ÖZCAN**805-818
Afazili Hastaların Konuşmalarında Gözlemlenen Perseverasyonların
İncelenmesi: Türk Afazili Hastalar Üzerinde Yapılmış Deneysel Bir
Çalışma
*Investigation Of The Perseverations Observed In Aphasic Patients' Speech: An
Experimental Study On Turkish Aphasic Patients*
- Öğr. Gör. Dr. Serhat KÜÇÜK**819-830
Tarih Araştırmalarında Yeni Bir Yöntem Arayışı: Osmanlıca Kaynaklar Ve
İnterdisipliner Bir Uygulama (Kaynakca.İnfo Örneği)
*Searching For A New Method In Historical Studies: The Sources In Ottoman Turkish
And Interdisciplinary Application*
- Yrd. Doç. Dr. Sabit MENTEŞE**831-862
Halkın Belediye Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyinin Tunceli Belediyesi
Yönünden Değerlendirmesi
*(A Survey Of The Level Of Public Satisfaction Of Municipal Services In The Case Of
Tunceli Municipality)*
- Yrd. Doç. Dr. Osman MUTLUEL**863-876
İslam Düşüncesinde Hat Sanatı veya Kalemin Şarkısı
Calligraphy In Terms Of The Islamic Thought Or The Song Of The Pen

- Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR-Abbas ONUK**.....877-892
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik İnceleme
A Research About The Problems Encountered In Teaching Turkish To Foreigners
- Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR**.....893-904
Uluslararası İlişkiler Alanında İslâm Hukukunun Temel İlkeleri-Emân Akdi
Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme
*Basic Principles Of Islamic Law In International Relations-An Evaluation On Aman
Contract-*
- Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ-Özlem ÖZKOÇ**.....905-914
Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sistemine Milliyetçi Bir Bakış (Türk Yurdu
Örneği, 1968-1990)
*A Nationalist Look To Turkish Education System In Republic Period (The Example
From Türk Yurdu, 1968-1990)*
- Dr. Faruk ÖZTÜRK**.....915-944
Kırgızca Yazım Kılavuzları İki Ve Çok Dilli Sözlükler
*Кыргызские Орфографические Словари Двухязычные И Многоязычные Словари
Kyrgyz Orthographic Dictionaries Bilingual And Multilingual Dictionaries*
- Yrd. Doç. Dr. Fevzi RENÇBER**.....945-955
Din-Kimlik Tartışmaları Ekseninde Zazaca Konuşan Alevilerin Etnik Kimliği
Üzerine Bir Değerlendirme
*Within The Scope Of Religion-Identity Discussions, An Evaluation For Ethnic
Identities Of Alawi People Speaking Zazaki*
- Hayati SAKALLIOĞLU**.....957-977
K. Kerîm'de Alışverişte Ölçü Ve Tartıya Riâyet Ve Bunu İhlâlin Günümüz İş
Hayatındaki Yansımaları
*Observance Of Measure And Weight In Shopping In The Koran, Reflects Of The
Violation Of This In Business Life In Our Day*

- Arş. Gör. Dr. Selçuk SEÇKİN**..... 979-991
Gebze Malkoçoğlu Türbesi'nin Yapım Özellikleri Ve Üst Örtü Problemine Dair
Öneriler
(*Gebze Malkoçoğlu Tomb's Construction Features And Suggestions About Its Top
Cover Problem*)
- Yrd. Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ**..... 993-1018
Siyasal İslam Ve Söylem Egemenliği
Political Islam And Discourse Domination
- Yrd. Doç. Dr. Harun ŞAHİN**..... 1019-1037
XVI-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı Mukâtaa Sisteminde Yönetim Ve Örgütlenme
*Management And Organization In The Ottoman Mukâtaa System During XVI-XVIII
Centuries*
- Yrd. Doç. Dr. Şirvan ŞEN DEMİR-Yusuf GÜNAYDIN**..... 1039-1059
İşgörenlerin Müşteri Sadakati Üzerindeki Etkileri: Konaklama İşletmeleri
Örneği
The Effects Of Employees On Customer Loyalty: The Case Of Hospitality Business
- Yrd. Doç. İrfan GÖRKAŞ**..... 1061-1070
Kindi'de Oluş-Bozuluş Yahut Nizam Delili
Kindi On Generation-Corruption Or The Order Argument
- Doç. Dr. Soyalp TAMÇELİK**..... 1071-1100
Kıbrıs'ta Kurulmak İstenen Federasyonda Ekonomik Tedbirler Ve Dış Yardım
Meselesi
*Economic Measures And The Issue Of Foreign Aids In The Federation Sought To Be
Established In Cyprus*
- Yrd. Doç. Dr. Kasım TATLILIOĞLU-Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARACA**..... 1101-1123
Öfke Olgusu Hakkında Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme
A Social Psychological Evaluation About Anger
- Mehmet Emin TUĞLUK**..... 1125-1144
Atasözlerinde Giriş Ve Bitiş Kalıpları
Beginning And Ending Pattern In Adages

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nur TUĞLUK..... 1145-1175

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında
Karşılaştıkları Problemlerin Değerlendirilmesi
*An Investigation The Problems Faced By Students With The Major Of Early
Childhood Education Regarding And Teaching Practices*

Öğr. Gör. Murat YALMAN..... 1177-1193

Üniversite Öğrencilerinin World Wide Web (Www) Tutumlarının Bazı
Değişkenlere Göre İncelenmesi: Dicle Üniversitesi Örneği
*Examining Students' Attitudes Towards World Wide Web (Www) With Respect To
Certain Variables: A Case From Dicle University*

Doç. Dr. Havva YAMAN-Uzm. Feridun KARAARSLAN..... 1195-1223

Yazma Becerisinin Geliştirilmesinde Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği
Üzerine Nitel Bir Araştırma
*A Qualitative Research About Efficiency Of Brain Storming Technique On
Improvement Of Writing Skill*

Yrd. Doç. Dr. T. YAZAR-Doç. Dr. B.ORAL-Öğr. Gör. G. ÖZALTAŞ..... 1225-1239

Pedagojik Formasyon Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının
Öğrenme Stratejileri
*Learning Strategies Of Prospective Teachers Continuing To Pedagogical Formation
Programme*

Doç. Dr. Hikmet YAZICI-Fatma ALTUN..... 1241-1252

Üniversite Öğrencilerinin İçsel Ve Dışsal Motivasyon Kaynakları İle Akademik
Başarıları Arasındaki İlişki
*The Association Between University Students' Internal And External Motivation
Sources And Their Academic Achievement*

**Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ-Yrd. Doç. Dr. Nuri AKGÜN-Yrd. Doç. Dr. Sevilay
YILDIZ**..... 1253-1284

İşe Yabancılaşma İle Örgütsel Sinizm Arasındaki İlişki
The Relationship Between Work Alienation And Organizational Cynicism

Arş. Gör. Abdullah YILMAZ-Doç. Dr. Aykut BEDÜK.....1285-1309

Evaluation Of The Effect Of The Outsourcing On Resource Dependency And
Transaction Cost Approach: A Research In Konya Oiz, Turkey
*Dış Kaynak Kullanımının Kaynak Bağımlılığı Ve İşlem Maliyeti Yaklaşımları
Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi: Konya Osb' De Bir Araştırma*

Yrd. Doç. Dr. Hasan YILMAZ.....1311-1321

İletişim Aracı Metin Ve İşlev Tipolojisi
Medium Of Communication Text And Functional Typology

Yrd. Doç. Dr. Nihat YILMAZ.....1323-1340

Karşılaştırmalı Siyaset Biliminin Konusu Ve Seçme Eserler Bibliyografyası
Subject Matter And Bibliography Of Selected Works Of Comparative Politics

Doç. Dr. Hasan KURT.....1341-1358

İslami İlimler Fakültesi İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Bölümündeki
Öğrencilerinin Temel Dini Bilgiler I Dersine İlişkin Görüşlerinin
Değerlendirilmesi (Bartın Üniversitesi Örneği)
*The Evaluation On The Thoughts Of The Students About "The Basic Islamic
Information" Course In The Department Of Primary Religious Culture And
Moral Education In The Faculty Of Islamic Sciences. (Bartın University
Case)*

Dr. Eyüp ÇELİK.....1359-1370

Adaptation Of Relationship Power Scale For Female Adolescents To Turkish
Culture: Study Of Validity And Reliability
*Ergen Kızlar İçin İlişki Gücü Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve
Güvenirlilik Çalışması*

Yrd. Doç. Dr. Süleyman KARACELİL-Öğr. Gör. Mehmet ÇAY.....1371-1398

Taş Atan Çocukların Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Altyapısı
The Socio-Economic Background Of The Children Throwing Stones

Yrd. Doç. Dr. Bilge Kağan ŞAKACI.....1399-1420

Darürrahat (Rahat Ülke) Müslümanları: Kent Ütopyası mı?
Muslims Of Darurrahahat (Comfortable Country): Is An Urban Utopia?

Okt. Dr. Hařim ERDOĞAN.....1421-1431

Cumhuriyet D6nemi Azınlık Politikalarından Birisi Olan İhtiyat AskerliĐinde
Süryani Kadimler

*The Auld Assyrians In The Military Reserve Which Are One Of The Politicies Of
Minority During The Republican Period*

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1611>

Volume 6 Issue 6, p. 585-601, June 2013

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI BİREYLER YETİŞTİRMEDE GÖREV VE SORUMLULUKLARI*

*EDUCATE CREATIVE INDIVIDUALS: PRIMARY SCHOOL TEACHERS'
ROLES AND RESPONSIBILITIES*

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Eğitimi ABD

Abstract

Education of individuals in society begins in the family, when they come appropriate age; continue to receive education in the school. Generally, the education in the family is not sufficient for the formation of academic behaviors and skills necessary for the development of the child's creativity. In particular, the duties and responsibilities of primary school teachers are very important due to teach students who is in the period basic skills are gained. Teachers need to be aware of techniques to develop creative thinking skills, must have gained the skills and knowledge related to these techniques and should implement an effective manner, need to be aware of their duties and responsibilities in this area and have to fulfill them for the development of creative students.

There are some are pre-skills that are required for develop students' creative thinking skills. In addition, teachers are required to fulfill certain tasks. The aim of this study is to determine what are the duties and responsibilities of

* Bu çalışmanın kısa bir özeti 24-26 Mayıs 2012 tarihinde düzenlenen XI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

primary school teachers to educate creative individuals, and to make recommendations in order to fulfill these duties and responsibilities.

In this study, the duties and responsibilities of primary school teachers to educate creative individuals are grouped under four headings; Bringing Pre-Skills of Creativity to Students, Arranging Learning Environment, Arranging Learning and Teaching Activities, Determination of Measurement and Assessment Methods and Techniques. What are the duties and responsibilities of primary school teachers in these areas are discussed, suggestions have been made for the fulfillment suitable of these duties and responsibilities and the implement effectively.

Key Words: Creativity, Creative Individuals, Primary Scholl Teachers

Öz

Toplumdaki bireylerin eğitimi ailede başlar, uygun yaşa geldiklerinde de okulda eğitim almaya devam ederler. Genellikle ailede verilen eğitimin, çocuğun yaratıcılığının geliştirilmesi için gerekli akademik davranış ve becerilerin oluşması açısından yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle, temel becerilerin kazandırıldığı dönemde bulunan öğrencilere eğitim vermelerinden dolayı sınıf öğretmenlerine belirli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Öğrencilerin bu döneminde onlarla ilgilenen sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme tekniklerinden haberdar olmaları, bu teknikler ile ilgili bilgi ve becerileri kazanmış olmaları ve sınıflarında etkin bir biçimde uygulamaları, bu alandaki görev ve sorumluluklarının bilincinde olmaları ve bunları yerine getirmeleri, yaratıcı öğrencilerin yetiştirilmesini sağlayacaktır.

Öğrencilerde yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilebilmesi için bazı ön beceriler bulunmaktadır. Bunun yanında yaratıcı bireyler yetiştirmek için öğretmenlerin bazı görevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı bireyler yetiştirmedeki görev ve sorumluluklarının neler olduğunu belirlemek, bu görev ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için önerilerde bulunmaktır.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için üstlenmeleri gereken görev ve sorumluluklar; Öğrencilere Yaratıcılığın Ön Gerekliliği Olan Becerileri Kazandırma, Öğrenme Ortamını Düzenleme, Öğrenme ve Öğretme Etkinliklerini Düzenleme, Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme olarak dört başlık altında toplanmıştır. Öğretmenlerin bu alanlardaki görev ve sorumluluklarının neler olduğu tartışılmış, bu görev ve sorumlulukların uygun bir biçimde yerine getirilmesine ve etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yaratıcı Bireyler, Sınıf Öğretmenleri

GİRİŞ

Günümüzde gelişmeye açık olmayan toplumlar diğer toplumların gölgesinde eriyip gitmektedir. Yaratıcı bireylere sahip toplumlar, her zaman diğerlerine liderlik edecek, teknolojik ve ekonomik yönden öncü olacaklardır. Her toplum, çeşitli politikalar izleyerek ihtiyaç duyduğu insan profilini yaratabilme özgürlüğüne sahiptir. Günümüzde toplumlar buna uygun politikalar geliştirmek zorundadır çünkü yaratıcılık, bir toplumun ilerlemesi hatta yok olmaması için gereklidir. Oluşturulan bu politikalardan en önemlisi eğitim ile ilgili olanıdır. Çünkü yaratıcılık, Erdoğan (2006)'nın belirttiği gibi doğuştan gelen bir özellik olmasının yanında Kırışlıoğlu (1991)'nin belirttiği gibi eğitime bağlıdır.

Eğitim insanın doğumundan itibaren başlamaktadır. Dünyaya gözlerini açan bebek emme, yakalama gibi içgüdülerine sahip olmakla beraber dış dünyadaki her nesne onun için yenidir. Karşılaştığı her nesneyi tanımaya çalışır. Çocuğun ilk eğitimini aldığı aile ortamında adet ve geleneklerin öğretimi de yapılmaktadır. Bu adet ve gelenekler ise birçok probleme ait parçaların tanımlanmasının önüne geçebilmektedir. Bu durum ise geleneksel olarak yapılan hataların devamını sağlayacağından problemlerin çözümünde önümüze bir engel olarak çıkabilmektedir.

Okul çağına gelen çocukların eğitimleri aile ortamının yanında okulda da devam etmektedir. Hazırlanan eğitim programları sayesinde okul, çocuğa daha kontrollü bir eğitim ortamı sağlamaktadır. Bundan dolayı çoğu insanda eğitimin sadece okulda verildiği gibi yanlış bir izlenim oluşmaktadır.

Öğretim programlarında içeriğin fazla olması, öğretmenlerin hesap vermek zorunda bırakılmasından dolayı bir eğitim-öğretim yılında içeriğin tamamını yetiştirmeyi birinci öncelik olarak görmesi yaratıcılığı geliştirecek uygulamaların yapılmasını engellemektedir. Çünkü birçok durumda öğretmenler hızlı bir biçimde bilgi aktarmanın en etkili yolu olarak düz anlatım yöntemini kullanmakta ve yaratıcılığı geliştirecek etkinliklerin onlara zaman kaybettirdiğini düşündüklerinden uygulamamayı tercih etmektedirler. Bunun yanında sadece mantıksal düşünceye önem veren ve öğrencilere tüm bilgi ve olguları aktarmayı amaç edinen eğitim sistemleri de yaratıcılığın gelişmesini engelleyen en önemli etkenlerdendir.

Okul ortamında, öğretim programına uygun öğrenme öğretme sürecini gerçekleştirecek, öğrencilerin belli becerileri edinmesini sağlayacak, bu bilgi ve becerilerin edinilmesi aşamasında kontrolü sağlayıp gerekli önlemleri alacak kişi ise öğretmenlerdir. Bu bakımdan, yaratıcı bireyler yetiştirmek için, eğitim kurumlarında formal eğitimi yürüten öğretmenlerimize önemli görevler düşmektedir. Bireysel eğitimi hedef alan programlarla öğretim ortamını çocuğa uygun şekilde düzenleyerek çocukta gizli güçlerin ortaya çıkarılabileceğini ve yaratıcılığının geliştirilebileceğini belirten Razon (1990), bu eğitime çok erken başlanması gerektiğinin bilinen bir gerçek

olduğunu vurgulamaktadır. Bu gerçeklerin ışığında bakıldığında, temel becerilerin kazandırıldığı dönemde bulunan öğrencilere eğitim vermelerinden dolayı özellikle sınıf öğretmenlerinin yaratıcı bireyler yetiştirmede önemli görev ve sorumlulukları olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı bireyler yetiştirmedeki görev ve sorumluluklarının neler olduğunu belirlemek, bu görev ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için önerilerde bulunmaktır. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için üstlenmeleri gereken görev ve sorumluluklar; Öğrencilere Yaratıcılığın Ön Gerekliliği Olan Becerileri Kazandırma, Öğrenme Ortamını Düzenleme, Öğrenme ve Öğretme Etkinliklerini Düzenleme, Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme olarak dört başlık altında toplanmıştır.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Sınıf öğretmenlerinin, yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için üstlenmeleri gereken görev ve sorumluluklar dört başlık altında toplanmaktadır.

1. Öğrencilere Yaratıcılığın Ön Gerekliliği Olan Becerileri Kazandırma

Öğrencilerde yaratıcı düşüncelerin geliştirilebilmesi için gerekli olan bazı ön beceriler bulunmaktadır. Bunlar; içsel motivasyona sahip olma, bilgi kaynaklarına ulaşma, not alma, okuma, oyun oynama olarak sınıflandırılabilir. Bu beceriler bulunmaktadır. Bunlar; içsel motivasyona sahip olma, bilgi kaynaklarına ulaşma, not alma, okuma, oyun oynama olarak sınıflandırılabilir.

a. Öğrencilerin içsel motivasyonu ortaya çıkarılmalı: Harmancı (2008) motivasyonu bireyi ya da grupları yapmaları gereken işe karşı isteklendirmek olarak tanımlamaktadır. İnsanların ilgisi, Şimşek (1997)'in belirttiği gibi; genellikle istek ve arzular olarak nitelediğimiz iç etkenler ile çevrenin etki ve tepkisi olarak nitelediğimiz dış etkilerden oluşur.

İçsel motivasyonun oluşmasında etkili olan istek ve arzular kişinin ihtiyaçlarına uygun olarak gelişir. Dışsal motivasyonlar ise ödül ya da ceza sonucu oluşur. Bundan dolayı dışsal motivasyonlar "birine" ihtiyaç duymaktadır. Bilinmektedir ki yaratıcı kişilerin, problemlerin çözüm aşamasında karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilmelerini, sabırla çalışabilmelerini sağlayan yüksek içsel motivasyonlarıdır. Bu bakımdan yaratıcı bireyler yetiştirmek için öğrencilerimizin içsel motivasyonlarını geliştirmek gerekmektedir.

İçsel motivasyonun gelişmesi için öğretmenin öğrencisini iyi bir biçimde tanıması gerekmektedir. Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyleri, istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda dersi planlamalıdır. Onların dikkatlerini çekebilmeli, ilgi ve meraklarını uyandırabilmelidir. Dikkat çekme için kullanılacak birçok etkinlik bulunmasına karşın Senemoğlu (1996); öğretmen adaylarına, öğrencilerin dikkatini konuya nasıl çekecekleri sorulduğunda, % 90'ının verdiği cevabın; eğer öğrencilerin eğitim durumu lise düzeyinde ise, "Bu konu üniversite sınavında sorulacak. Bu konuya dikkat edin." eğer öğrenciler ilköğretim düzeyinde ise de "Bu konu Anadolu liseleri sınavında çıkacak." olduğunu belirtmektedir ve bu durumu "Öğretmen adayları çok kuru, yaratıcılıktan

uzak bir dikkat çekme yolunu kullanmaktadırlar.” şeklinde eleştirmektedir. Oysaki öğretmenlerin derse başlarken öğrencilerin yaş, cinsiyet sosyo-ekonomik durum gibi özellikleri dikkate alınarak konu ile ilgili anı, hikaye, fıkra anlatılması, karikatür, film izletilmesi gibi etkinliklerin öğrencilerin dikkatini çektiği belirtilmektedir (Ekici, 2007; Sönmez, 2007). Dikkati çekilerek derse katılımları arttırılan öğrencilerin içsel motivasyonları hareket geçirilmiş olacaktır.

b. Öğrencilere bilgi kaynaklarına ulaşma becerisini kazandırılmalı: Günümüzde bilgi kaynaklarına ulaşmak bilgisayarlar ve internet sayesinde oldukça kolaylaşmıştır. Bunun yanında basılı olan kaynaklardan sözlükler, ansiklopediler, ders kitapları, broşür, dergi ve gazete gibi birçok kaynak bulunmaktadır. Ayrıca radyo, televizyon ve telefon gibi kitle iletişim araçları da bilgi kaynağına ulaşmak için kullanılmaktadır. Fakat bu araçların kullanımı için belirli ön becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Örneğin sözlük ya da ansiklopedi kullanmak isteyen bir kişi aradığı bilgiyi bulabilmek için sözcük, terim ve konuların alfabetiksel olarak sıralandığını, aradığı sözcük, terim ve konulara kendi alfabetiksel sırasında bakması gerektiğini bilmelidir. Bunun yanında internet üzerinde bulunan çok sayıda bilgi içinde arama yapabilmek için klavye ve fareyi kullanabilmek, aramayı internet tarayıcı programı sayesinde ulaşacağı bir arama motorunun yardımıyla yapması gerektiğini ve doğru bilgiye ulaşmak için aramada hangi kelimeleri ve hangi yöntemleri kullanacağını bilmek durumundadır.

Öğretmenin bu noktada her ders farklı bir kaynağı kullanarak öğrencinin araştırma yapmasına fırsat vermesi, araştırma sırasında öğrencilerin kaynağa ulaşmak için gerekli davranışlara sahip olup olmadığını belirlemesi ve bu davranışlara sahip olmayan öğrencilere rehberlik ederek öncelikle kaynağın nasıl kullanılacağını öğretmesi yerinde olacaktır. Bunun yanında öğretmen, grup çalışmaları sırasında her grubun bilgiyi farklı kaynaktan bulması konusunda da yönlendirmede de bulunabilir. Bu şekilde öğrenciler hem farklı kaynaklardaki bilgilere ulaşma, hem de daha önce o kaynağı kullanmamış öğrenciler farklı kaynakların kullanımını öğrenme ya da daha önce o kaynağı kullanmış olan öğrenciler bu becerilerini tekrar uygulama imkânı bulacaktır.

c. Not alma becerisi kazandırılmalı: Not alma becerisinde, kişinin konuyu özetleyecek bir bilgiyi hızlı bir şekilde kaydetmesi esas noktadır. Alınan notun olabildiğince kısa olması fakat aradan geçen belli bir zamandan sonra gözden geçirildiğinde, konuyu tüm hatlarıyla açıklayabilecek özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bu özelliklere sahip bir metni oluşturabilmek için not alan kişinin öncelikle etkin bir dinleyici olması gerekmektedir.

Not alma becerisi yaratıcı düşünceler üretmek açısından oldukça önemlidir. Not alma becerisi, bir kişinin bir başka kişi ile olan iletişimi sırasında kullanılabilmesi gibi kendi düşünce süreçleri sırasında da kullanılabilir.

Aydınlanma aşamasında düşünceler akla hızla gelmekte ve daha sonra unutulabilmektedir. Aydınlanma aşamasının yaşandığı ortam da önceden kestirilememektedir. Rıza (2004) yaratıcı düşüncelerin en çok banyo, yatak ve otobüste akla geldiğini, birçok bilim insanının araştırma yaptıkları problemleri gece uykularındayken çözdüğünü belirtmektedir. Not alma becerisine sahip kişinin kolayca ulaşabileceği yerlerde kâğıt kalem hazır olacak, herhangi bir yerde aklına gelen düşünceleri hızlıca kaydedebilecek ve herhangi bir düşünce kaybı yaşamayacaktır.

Not alma becerisinin kazanılabilmesi için, öğrencilerin öncelikle aktif dinleyici olması gerekmektedir. Öğretmenler, bu beceriyi kazandırabilmek için küçük yaşlardan itibaren alıştırmalar yapmalıdır. Örneğin küçük yaşlardaki öğrenciler için kendilerine okunan metin içerisinde belli bir kelimenin kaç defa tekrarlandığı saydırılabilir. Bu etkinlik öğrencilerin konuşmacıya yönelik dikkat toplama becerisini geliştirmesini ve etkin bir dinleyici olmasını sağlayacaktır. Bunun yanında az sayıda kelimededen oluşturulan cümleleri farklı şekillerde ifade etme çalışmaları yaptırılabilir. Böylece öğrenci dinlediği metinleri kendi ifadeleri ile anlamını bozmadan dönüştürme ve kısaltma becerilerini edinecektir. Öğrencilerin yaşı ilerledikçe bu etkinliklerin kapsamı geliştirilebilir. Örneğin etkinlik için kullanılan cümlelerdeki kelime sayısı artırılabilir, birbirine bağlı cümleciklerden oluşturulan cümleler ya da hikâyeler kullanılabilir.

d. Öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırılmalı: Bircan ve Tekin (1989), okuma alışkanlığını "okumayı ihtiyaç haline getirme, yaşamın bir parçası olarak görme" olarak tanımlamaktadır. Odabaş vd. (2008) kitap okumanın, bireyin dil kullanım becerisini arttıran, daha derin düşünmesi ve dolayısıyla daha doğru kararlar alabilmesi için gerekli bir araç olduğunu savunmaktadır. Okuma alışkanlığı olan kişi, farklı kaynaklara ulaşacak böylece farklı konulardaki bilgi birikimini arttıracaktır.

Yaratıcı düşünceleri oluşturabilmek için bilgi birikimini sağlanmalıdır. Bunun yanında kişiler düşüncelerini herkesin anlayabileceği biçimde açıkça ifade edebilmelidir. Tüm bu becerilerin önemi düşünüldüğünde, bu becerileri geliştiren okuma alışkanlığının kazandırılmasının oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Kitap okuyan çocuk kendisini kahramanın yerine koyarak onun yaptığı yanlışlardan ders çıkaracak, başarılarıyla sevinecek ve doyumuna ulaşacaktır. Hiç gitmediği yerlere gidebilecek, farklı insanlarla tanışacak, kendisinin başına gerçek hayatta gelemeyecek olaylarla karşılaşacak, çözüm yolları arayacak, kahramanın izlediği yolları öğrenecek ve farklı bakış açıları geliştirebilecektir. Tüm bunların yaratıcı çözümler geliştirmek için fırsat olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı 8 yıllık temel eğitim için 100 Temel Eser adı ile okunması gereken kitapların listesini oluşturmuştur. Bunun yanında öğrencilerin kitap okuma konusundaki motivasyonlarının artırılması için e-okul sisteminde okudukları kitaplar

listelenmektedir ve öğrencilerin karnelerinde o yıl kaç kitap okudukları belirtilmektedir. Sınıf öğretmenleri genellikle haftanın 1 saatini okuma etkinliğine ayırmakta, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışmaktadır. Bunun yanında bazı okullarda planlamalar yapılarak haftada 1 ders saati okuma etkinliğine ayrılmaktadır. Bu tür etkinliklerin yanında öğretmenler de sınıflarında sınıf kitaplığı oluşturmakta, her öğrencinin bu kitaplıktan faydalanmasını sağlamakta, öğrencilerinin okuduğu kitaplarla ilgili kitap tanıtım formu hazırlamalarını istemekte ve bunların takibini yapmaktadır. Tüm bu uğraşların amacına ulaşabilmesi için en temel davranış öğretmenlerin de kitap okuyarak öğrencilere model olmasıdır.

g. Öğrenciler oyun oynama yönünde cesaretlendirilmeli, oyun seçimi öğretilmeli: Çocuğun neredeyse doğumdan itibaren oyun oynamaya başladığı ve ilk çocukluk yıllarında kendini, çevresini, dünyayı oyun oynayarak tanıdığı bir gerçektir (Başal, 2007). Oyunlar çocukları gerçek yaşama hazırlayan araçlardan biridir.

Çocuk oyun oynayacak malzeme bulamadığında bunu kendisi oluşturmak durumunda kalacaktır. Bunu yapabilmek için çevresindeki malzemeleri kullanacak, hayal gücünün de yardımıyla eşyalar onun için bambaşka amaçlarla kullanabilecek nesnelere dönüşecektir. Bu durum yaratıcılığı önleyen etkenlerden olan kalıplaşmanın ortadan kalkmasını sağlayacak ve çocuğun hayal gücünün gelişmesini sağlayacaktır. Bu bakımdan çocukların bol bol oyun oynamaları sağlanmalı ve hayal güçlerini kullanabileceği oyunlara yönlendirilmelidir.

Formal eğitim ortamlarında çocukların yaratıcılıklarını destekleyecek oyunları oynamaları zorunlu derslerden beden eğitimi dersinde, seçmeli derslerden ise serbest etkinlikler dersinde mümkün olabilmektedir. Serbest etkinlikler dersinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında güncellediği İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesinde (MEB, 2010) belirtilen çeşitli etkinlikler uygulanmaktadır. Bu etkinliklerden hangilerinin yapılacağına zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan aylık faaliyet planına göre uygulanmaktadır. Bu gibi derslerin planlamaları yapılırken öğretmenlerin etkinlikleri öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirecek biçimde planlamaları yararlı olacaktır.

Her oyunun yaratıcılığı geliştirmeye hizmet edemeyeceği unutulmaması gereken bir gerçektir. Piyasada küçük yaşta çocukların oynadığı şiddet içerikli oyunlardan onları uzak tutmanın yöntemi, onlara yaratıcılıklarını geliştirebilecek oyunlardan zevk almasını öğretmek olacaktır.

2. Öğrenme Ortamını Düzenleme:

Öğrenme ortamı için gerekli olan araç ve gereçlerin teminini öğretmen sağlamayacaktır fakat eğitim ortamlarının atmosferi öğretmen tarafından oluşturulmaktadır. Bu bakımdan öğretmen yaratıcı bireyler yetiştirmek için ortam hazırlamada en etkili kişidir. Öğretmenlerin, eğitim ortamının hazırlanmasında aşağıda

sözü edilen tavsiyeleri dikkate alması yaratıcı bireylerin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

a. Öğrenme ortamındaki uyarınları düzenlemeli: Yaratıcı ürün oluşturmanın ilk basamağı, bir problemin ortaya çıkması ya da bir sorunla karşılaşılmasıdır. Bu bakımdan öğretmenler, öğrencileri güdüleyici bir problem ortaya atmalıdır. Öğrenciler ise bu problemin çözümüne yönelik öneriler geliştirmek zorunda kalacaklardır. Bu aşamada öğrenci daha önce edindiği bilgilerle problemin çözümüne yönelik bağlantılar kurmak durumunda kalacaktır. Çoğu durumda önceden öğrenilen bilgilerin hatırlanması ve problem ile bilgiler arasında bağlantının kurulması zorlayıcı bir süreç olabilmektedir. Bu durumda öğrencilerin yılgınlığa düşmelerini engellemek için onlara yardım edilmesi gerekmektedir. Bu yardım, her zaman üzerinde durulduğu gibi, öğretmenin bilgileri öğrencilere aktarması şeklinde olmamalıdır. Bunun yerine öğretmen, çeşitli yol göstericiler kullanmalıdır.

Aynı zamanda bazı öğrenciler için bağlantıları kurma sürecinde, sınıfta bulunan bir araç ya da kitap uyaran olabilmektedir. Bu bakımdan çözüm aşamasında, sınıfta çok sayıda uyaran olması önemlidir.

Sınıf içinde bol uyaran olmasının öğrencilerin farklı zamanlarda, farklı etkinliklerde dikkatlerini dağıtacağı da düşünülmelidir. Bu iki zıt etkiyi tolere edebilmek için okul imkânları da göz önünde bulundurularak çeşitli çözümler geliştirilmelidir. Örneğin farklı derslerde farklı mekânların kullanımı sağlanabilir. Kütüphane, okul bahçesi gibi mekânların ya da oluşturulan branş sınıflarının kullanılması öğrencilere farklı problemlerin çözümünde farklı uyaranlar sağlayabilmektedir.

b. Beyin konumunu ayarlayıcı ortam hazırlamalı: Rıza (2004)'nın belirttiğine göre beyinde her biri kendine özgü işlevlere sahip dört farklı durum saptanmıştır. Bunlar Alfa, Beta, Teta, ve Delta' dır. Beta dalgaları beynin aktif olarak kullanıldığı durumlarda, Alfa dalgaları rahatlama anında, Teta dalgaları ise zihnimizin yarı bilinçsiz olduğu hallerde, Delta dalgası ise bilinçsiz zihnin en derinlerinde, uykunun en derin saatlerinde saçılır.

Yaratıcı düşüncelerin oluşması için beynin alfa konuma geçmesi gerektiği ve beyni alfa durumuna geçirilmesi için de sakin, stressiz bir ortamın gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerde yaratıcı düşünmeyi oluşturacak öğrenme ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Bunun için öğretim yapılacak ortamın sıcaklık, ışık, gürültü, temizlik, havalandırma ve renk gibi kontrol edilebilir fiziksel etmenler uygun bir biçimde ayarlanmalıdır. Sınıfın sıcaklığı ne rehavete yol açacak kadar sıcak ne de öğrencilerin üşümesine neden olabilecek kadar soğuk olmalıdır. Sınıfın konumunun gün ışığından olabildiğince fazla şekilde faydalanılmasını sağlayacak biçimde düzenlenmeli, yapay ışık kaynaklarına ihtiyaç duyulduğunda ise okuma yazma gibi aktivitelerde yeterli olabilecek düzeyde olmalıdır. Sınıf içinde ve dışında oluşan gürültüler elden geldiği ölçüde azaltılmalı, öğrencileri bu gürültüye maruz bırakmamak için gerekli tedbirler alınmalıdır. Sınıfın temiz olmasına dikkat

edilmeli, bu konu ile ilgili görevlilerden yardım alınmalıdır. Sınıf her zaman havalandırılmalı, öğrencilerin bol oksijenli ve temiz ortamlarda çalışması sağlanmalıdır. Sınıf rengi belirlenirken yeşil, mavi gibi insan psikolojisinde rahatlatma etkisi olan ve beyni çalışma için uyarıcı nitelik taşıyan renkler seçilmelidir. Duran Sağocak (2005)'in aktardığına göre Stone (2003); soğuk renklerin insanları içe döndürdüğünü, görsel ve zihinsel işlere odaklanmayı sağladığını belirtmekte ve öğrencilerin duygu ve düşünceleri üzerine yapılan anketlerde, mavi odada kırmızı odaya göre kendilerini daha sakin ve iyi hissettiklerini belirttiklerini vurgulamaktadır.

c. Öğrencilere düşüncelerini rahatça açıklayabileceği, özgür bir ortam sağlamalı, “duygusal engelleri” ortadan kaldırmalı: Utangaçlık, aptal yerine konma, yanlışlık yapma korkusu ve aşırı özeleştirme insanların yaratıcı düşünceler oluşmasını ya da oluşturdukları yaratıcı düşünceleri diğer insanlarla paylaşmasını engellemektedir. Toplumumuzda çeşitli etkenler nedeniyle çocukların yetişme ortamlarında, onları dinleyen, fikirlerine saygı gösteren, yanlışları ile alay etmeden düzelteren, onlara değer veren, fikirlerinin arkasında durmayı öğreten ve onlara destek vererek sonuna kadar gitmeyi öğreten bireyler bulunmamaktadır. Aksine birçok çocuk baskı altında tutularak, düşünmeleri, düşündüklerini söylemeleri engellenmektedir. Bunun yanında yanlış yaptıkları zaman ya onlarla alay edilmekte ya da aşağılanmaktadır. Bu durum ise yaratıcı düşünmeye ve düşündüklerini söylemeye engel olmaktadır. Unutulmamalıdır ki insanların çok fazla yaratıcı düşünme becerilerine sahip olması önemli değildir, önemli olan bu düşünceleri başkaları ile paylaşması, ortaya çıkarmasıdır. Bu bakımdan öğretmen sınıf içi etkinliklerinde öğrencilere düşüncelerini özgürce söyleyebilecekleri hatta özgürce yanlış yapabileceği ve bu yanlışlarını düzeltebilecekleri ortamları sağlaması gerekmektedir. Böylece öğrenciler yanlış yapmaktan korkmadıkları ve kendi düşüncelerini açıklamaktan çekinmedikleri için yaratıcı düşüncelerini de ortaya koyma becerisi kazanacaklardır.

3. Öğrenme Öğretme Etkinliklerini Düzenleme

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (MEB, 2003) incelendiğinde, öğretmenin eğitim-öğretim ortamında okul içinde faaliyet gösteren birçok kurulda görev alma, bu kurullarda alınan kararları uygulama, öğrenci işleri ile ilgilenme, rehberlik faaliyetlerini yürütme gibi birçok görevi bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ve en çok zaman alanı ise derse girme, ders anlatma, ders içi ve ders dışı etkinlikler planlama ve uygulamadır. Bu tür etkinliklerde öğretmen öğrenci ile baş başa ve etkileşim içindedir. Bu bakımdan öğretme görevleri arasında öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmede en yararlı olanı, ders saati olarak adlandırılan bölümdür.

a. Gözlem yapma becerisi kazandırmalı: Gözlem, Güncel Türkçe Sözlük (TDK, 2011)'te “bir nesnenin, olayın veya bir gerçeğin, niteliklerinin bilinmesi amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Gözlemin doğasında analiz yapma bulunmaktadır. İncelenecek olay ya da nesnenin analizi yapılarak özellikleri belirlenir.

İcat edilmiş birçok araç doğadaki varlıklardan esinlenerek oluşturulmuştur. Belirlenen özellikler yeni bir ürün oluşturmada kullanabileceği gibi, ürünün bir eksikliğinin giderilmesinde de kullanılabilir. Örneğin cırt bantlar dikenler örnek alınarak, uçaklar kuşlardan esinlenerek yapılmıştır.

Öğrencilerde gözlem becerisinin gelişmesi için okula yürüyerek gelmesi sağlanarak okul yolunda gördüklerini kısaca sınıfta anlatması sağlanabilir. Aile bireylerini belli bir iş yaparken izleyip not almaları yönünde görevler verilebilir. Sınıf içinde yapılacak canlandırmalar öğrencilerin çevrelerindeki bireyleri belli durumlarda nasıl davrandıklarını gözlemlerini gerektireceğinden gözlem yeteneklerinin de gelişmesine fayda sağlayacaktır.

Yapılacak sınıf gezileri de öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine fırsat sağlayabilecek etkinliklerdendir. Öğrencilerle gidilecek piknik, onların sadece yemek yiyebilecekleri, arkadaşlarıyla oyun oynayabilecekleri etkinlikler olarak değil de çevrelerini gözlemleyecekleri etkinlikler olarak planlandığında yaratıcılıklarının gelişmesinde faydalı olabilecektir. Öğrencilere, gittikleri alanda hangi çiçeklerle, ağaçlarla, hayvanlarla karşılaştıkları not aldırılabilir, bunlarla ilgili bilgi derlemeleri yaptırılabilir. Gidilecek müzedeki eserlerle ilgili bilgi, geziden önce ya da sonra derlenerek tartışmaları sağlanabilir.

b. Soru sorma becerisi kazandırmalı: Soru, bir kişinin belli bir konu hakkında öğrenmek istediklerini aktaran ve karşıdaki kişiden cevap bekleyen cümlelerdir. Sorunun özünde öğrenme isteği bulunmaktadır. Soru soracak kişi öncelikle öğrenmek istediği bilginin analizini yapmalı ve analiz sonucu ortaya çıkan parçalara yönelik sorular sormalıdır.

Sorular yaratıcılık açısından oldukça önemlidir. Soru sorabilmek için kişi öncelikle karşılaşılan sorunu analiz edecek, problemi tanımlamaya yardımcı olacak eksik parçaları belirleyecek ve bunlara yönelik sorular geliştirecektir. Soru oluşturma bu açıdan bakıldığında problemin tanımlanmasında büyük aşama kaydedilmesini sağlayacak ve kişinin bilgi birikiminde bulunan eksikliklerin giderilmesine neden olacaktır. Soru sorma, oluşturulan çözümlerin uygunluğunun belirlenmesi aşamasında da kişiye yardımcı olacaktır. Tüm bu noktalar dikkate alındığında öğrencilerin soru sormalarının engellenmemesi, hatta daha çok soru sormaları yönünde cesaretlendirilmeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında sorulan sorular cevaplanmalı ya da öğrenciler, cevapları bulmaları konusunda cesaretlendirilmeli ve yönlendirilmelidir.

Öğrencilere soru sormayı öğretebilmek için öncelikle onlara model olunması gerekmektedir. Öğretmen, üst düzey sorular sorarak öğrencilere örnek olmalıdır. Bunun yanında öğrencilerle soru oluşturma alıştırmaları yapılmalı, oluşturulan sorular incelenerek soruların seviyesi hakkında öğrencilere geri dönüt verilmeli hatta

öğrencilerle birlikte soruların seviyesi belirlenerek onlara da soruların seviyesini belirleme beceri kazandırılmalıdır.

c. Materyal kullanmalı: Öğretmenlerin derslerde kullandıkları materyal ve araç-gereçler öğrenmeyi üst düzeye çıkartacaktır. Bilgileri düzenlemek, aralarındaki ilişkileri göstermek ve öğrencinin belleğe almasını kolaylaştırmak için derslerde materyal kullanılmamaktadır.

Hazırlanan materyaller, bilgilerin analiz edilmesi ve ardından sentezlenmesi nedeniyle aynı zamanda yaratıcı ürünler olmaktadır. Bu bakımdan da öğrencilere örnek teşkil etmektedir. Bu tür ürünlerin öğretmen tarafından hazırlanarak öğrencilere gösterilmesi, oluşturulan ürünlerde hangi özelliklerin olması gerektiği konusunda öğrencilere rehberlik yapacaktır. Öğrencinin yaş özellikleri ve becerileri de dikkate alınarak, onlardan da materyal hazırlaması istenebilir. Böylece öğrenci öğrenilmesi gereken bilginin önemli bölümlerini belirleyecek, yani bilgiyi analiz edecek daha sonra bu bilgileri materyal üzerine yerleştirecektir. Bilgi parçalarını yerleştirme aşamasında da sentezleme işlemini yapmak zorunda kalacaktır. Ayrıca kendi önbilgileri ile yeni bilgi parçacıkları arasında bağlantı kurabilecektir. Böylece yeni bir ürünü oluştururken aslında yeni bir bilgi oluşturabilecektir.

Bu aşamada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta öğrencilerin sahip olduğu becerilerdir. Materyal hazırlama görevi öğrencinin sahip olduğu becerilere göre üst düzeyde olursa veliler devreye girmekte, ürünün bir kısmı ya da tamamı veliye ait olmaktadır. Bu ise istenilen durum dışında yer almaktadır. Bu türdeki durumların önüne geçebilmek için öğrenciler, sahip oldukları beceriler iyi tanınmalı verilen görevler bu doğrultuda verilmeli ve öğrencilerin bireysel ürünler oluşturması desteklenmelidir.

Sınıf içerisinde kullanılan materyaller aynı zamanda uyarıcı görevini de üstlenebilmektedir. Hazırlanan materyalde kullanılan renkler, resimler, şekiller kulağa aşamasında bulunan fikirlerin gün ışığına çıkmasında fırsat olabilmektedir.

Bu bakımdan sınıf içinde kullanılan materyal ve araç-gereçlerin çeşitlendirilmesi, öğrencilerin bu materyalleri ve araç-gereçleri hazırlaması ve kullanmasına izin verilmesi gerekmektedir.

d. Öğrencilerin bilgi kaynaklarına ulaşmaları için imkan sağlamalı: Bilgi birikimi yaratıcı düşüncelerin oluşması için zemin hazırlamaktadır. Kişi problemi tanımada, çözüm yollarını oluşturmada ve çözüm yollarının uygunluğunu belirlemede bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Tüm bu aşamalarda öğrencinin ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşabilmesi için bilgi kaynaklarına ihtiyaç duyulur. Klasik anlayışın benimsediği üzere öğretmen ve ders kitabı tek bilgi kaynağı olmaktan çıkarılmalı, öğrencilerin yardımcı kitaplara, ansiklopedilere, sözlüklere ulaşması sağlanmalıdır.

Özellikle birincil bilgi kaynaklarına ulaşma konusunda öğrenciler desteklenmelidir. İnternet üzerinden yapılacak araştırmalar, ulaşılabilecek resimler, uzman kişilerle yapılan görüşmeler birincil kaynaklara ulaşmayı sağlayacaktır. Öğrencilerin birincil bilgi kaynaklarına ulaşması ikincil kişilerin yorumlarından arındırılmış saf bilgiyi işlemeleri yönüyle önemlidir. Böylece öğrenciler saf bilgiyi kendi bilişsel süreçleri içerisinde işleyerek yeni bir bilgi oluşturabilecektir.

e. Öğrenciyi aktif hale getirmeli: Aktif öğrenme, öğrenciye öğrenmenin çeşitli evrelerinde karar alma fırsatı verilen ve öğrencileri zihinsel becerilerini kullanmaya zorlayan bir yöntemdir. Aktif halde derse katılan öğrenci daha çok konuşacak, fikrini söyleyecek ve dikkatini derse verebilecektir. Bunun yanında öğrenmek istediklerine yönelik sorular soracak, dersin akışını değiştirebilecektir. Derse aktif katılımı sağlanan öğrenci ders sırasında konuşulan konuları analiz edecek, eksiklerini belirleyecek, öğrenmeye yönelik sorular soracak, anlamlı bir bütün elde edebilmek için öğrendiklerini sentezleyecek, uygulamaları yapacak, yaparak yaşayarak öğrenecektir. Tüm bunlar öğrencinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine zemin hazırlayacak dolayısıyla yaratıcı bireyler yetiştirilecektir.

Öğrencilerin aktif hale getirilmesi, öğretmenlere öğrencilerini tanıma fırsatı verecektir. Onların ön bilgilerini ortaya çıkarma, yanlış onları düzeltme, ilgi ve yeteneklerini keşfetme, bireysel ihtiyaçlarını belirleme imkânı sağlayacaktır. Böylece öğretmen ders içi etkinlikleri ve kullanacağı materyalleri öğrencilerinin ön bilgilerine, ilgililerine ve bireysel ihtiyaçlarına göre düzenleyebilecektir. Bu tür düzenleme öğrencilerin motivasyonun artmasına, ön bilgi ve becerilerde eksiklikleri olanların bu eksiklikleri gidermesini sağlayacaktır. Bireysel ihtiyaçları karşılanan öğrenciler yaratıcı düşünceler geliştirebilen bireylere dönüşecektir.

f. Bireysel çalışmaların yanında, grup çalışmalarına da yer vermeli: Sinerji, Türk Dil Kurumunun Kimya Terimleri Sözlüğü (TDK, 2012)'nde "...bir karışımın etkisinin, karışımı oluşturan bileşenlerin bireysel etkileri toplamından fazla olması durumu" olarak tanımlanmıştır. Dökmen (2005) işbirliği yoluyla güç artırımı olarak tanımladığı sinerjiyi açıklamak için şöyle bir örnek kullanmaktadır.

"Diyelim ki bir kişi "a" kadar enerji kullanıp "5" miktarında üretim gerçekleştiriyor. İkinci kişi de böyle. Ancak bu iki kişi işbirliği yaptıkları zaman, yine her biri "a" kadar enerji harcayarak, ancak toplamlarında $5 \times 2 = 10$ kadar değil, 10'dan fazla, sözgelişi 14 düzeyinde üretim gerçekleştirebileceklerdir."

Bu bakımdan öğretmenlerin sınıf içerisinde de öğrencilerin sinerjilerini ortaya çıkarabilecekleri ortamlar hazırlamaları gerekmektedir. Öğrenciler arasındaki sinerjiyi ortaya çıkarmak için grup çalışmalarının yanında beyin fırtınası tekniği de kullanılabilir. Bu yöntem, yeni düşünceler üretmeyi desteklediği gibi başkalarının düşüncelerini de geliştirmeyi desteklediğinden yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlamaktadır. Beyin fırtınası için kullanılacak olaylar günlük hayatta karşılaşılan olaylardan oluşabileceği gibi abartılmış, gerçek dışı olaylardan da oluşabilmektedir. Bunun yanında çok yönlü bakış açılarına ulaşmayı, sosyal ve

bireysel çalışmayı destekleyici olarak kullanılan teknolojiler de yaratıcı ürünler oluşturmayı desteklemektedir. Çözümlemeyen problemler hakkında fikir paylaşımında bulunmak, onların çözümlerine zemin hazırlayabileceği gibi oluşturulan ürünler hakkında yapılacak fikir alışverişleri, onları daha kullanışlı hale getirilmesine ya da gözden kaçan eksikliklerinin belirlenip, giderilmesini sağlayabilmektedir.

g. Üst düzey zihinsel yetenekleri geliştirmeli: Güneş (2007) üst düzey öğrenmenin; bireyin zihinsel işlemlerini fark etmesi, yönetmesi, kontrol etmesi, izlemesi, değerlendirmesi ve kendi kendine düzeltmesi işlemlerini kapsadığını belirtmektedir. Üst düzey öğrenmenin gerçekleştirilmesi için, ders içi etkinliklerde öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini sağlayacak analitik düşünceleri kazandırılması, bunun içinde öğretmenlerin derslerinde üst düzey hedeflere yer vermeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Güneş (2007)'in aktardığına göre Bhola (1989) ve Güneş (2004) üst düzey zihinsel yetenekleri geliştirmek için öğrencilere; sorunları ele almak, karar almak, kavramlaştırmak, eleştirel düşünceyi geliştirmek ve öz düşünce becerilerinin kazandırılması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Tüm bu becerileri kazanan öğrenci yaratıcı düşünceler ve ürünler oluşturmak için gerekli olan üst düzey becerileri edinmiş olacaktır. Bu tür becerilerin gelişmesi için öğrenciler; konuşmaya, soru sormaya, araştırmaya, düşünce ve ürün ortaya çıkarmaya yönlendirilmeli, onlara rehberlik edilmeli, ihtiyaçları karşılanmalı ve desteklendirilmelidir.

h. Yaratıcılığı arttırıcı etkinlikler kullanmalı: Yaratıcılığı geliştirme tekniklerinin ve düşünme eğitiminin verildiği derslerin öğretim programına alınmasının yanında her öğretmene bu eğitimler verilmeli ve kendi derslerinde de kullanmaları sağlanmalıdır.

2004-2005 eğitim öğretim yılından bu yana uygulanmakta olan öğretim programında yapısalcı yaklaşım temel alınmış, ders içerikleri azaltılmış, ders içi etkinliklere daha fazla zaman ayrılmıştır. Bu bakımdan öğretim programının genel amaçlarından biri olan yaratıcı bireyler yetiştirme amacına yönelik düzenleme yapılmıştır. Ders kitaplarının yanında öğrenci çalışma kitapları dağıtılmış ve derse yönelik etkinliklere bu kitapta yer verilmiştir. Tüm bunların yanında öğretmenlere ek olarak yapılacak etkinlikleri seçme ve düzenleme özgürlüğü de verilmektedir. Bununla birlikte süre sıkıntısı çektiğini belirten öğretmenler bulunmaktadır. Bu sorunun üstesinden gelebilmenin en etkili yolu öğretmenin derse zamanında gelmesidir. Güneş (2007) öğretmenlerin zamanı etkili kullanabilmesi için; uzun çay ve beslenme sohbetleri, günlük konuşma ve tartışmaların uzun sürmesi gibi birçok alışkanlığın süre kullanımı olumsuz etkilediğini, öğretmenin öğrencilere örnek olması ve derse zamanında gelmesi gerektiğini savunmaktadır. Bunun yanında sınıf içinde yoklama yapılan zamanı iyi kullanma açısından öğretmenin gözle yoklama yapmasının ya da

sınıf başkanı ile işbirliği içinde olmasının, dersin amacını, etkinliklerini, kullanılacak araç gereç ile kitap ve kaynakları dersten önce hazırlamasının ve derse hazırlıklı gelmesinin, ders dışı konuşmaların uzatılmadan kararınca yapılmasının, dersin bölünmesini engellenmesinin ve dersten yöneticilerle konuşma ya da sınav kâğıtlarını okuma gibi etkinlikler sebebiyle ayrılmamasının ders saatinin etkin kullanılmasında rolü olduğunu belirtmektedir (Güneş, 2007).

Etkin zaman kullanımı ile yaratıcı düşünme teknikleri öğretimi ve kullanımına zaman ayırabilen öğretmenler, Rıza (1999)'nın Türkçe dersinde yaratıcılığı geliştirmek için kullanılabileceğini ifade ettiği; hikâye tamamlamak, metinlere başlık bulmak, başlıklarla ilgili hikâyeler uydurmak, nedenleri tahmin etmek, hayal etmek, alternatifler üretmek gibi teknikleri kullanarak yaratıcı bireyler geliştirmeye yönelik etkinliklerde bulunabilecektir.

Öğretmenin en belirgin görevi ise yeni oluşan durumlara göre dersin işleyişini değiştirebilmesi yeni etkinlikler oluşturması ve yol gösterebilmesidir. Bundan dolayı öğretmenin kendisinin de yaratıcılık yeteneğine sahip olması gerektirir ki, bu durumda da öğrenciye model olabilecektir.

4. Ölçme Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerini Belirleme

Öğrenme öğretme etkinliği, değerlendirme yapmayı da beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin gelişen becerileri ve öğrenme durumları ile ilgili bilgiyi değerlendirme etkinliklerinin sonucu bize göstermektedir. Yaratıcı bireyler yetiştirmek için öğretmenlerin ölçme değerlendirme sürecinde dikkat etmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Bu noktalar üç başlık altında toplanmıştır;

a. Öğrenciler bir önceki performanslarına göre değerlendirmeli: Sınıf içerisindeki öğrencilerin değerlendirme aşamasında birbirleri ile kıyaslanmaları, kabul edilebilir bir davranış değildir. Bu durum onları bir yarışın içine sokacaktır. Oysaki yaratıcı düşünceler, sakin ve stresten uzak ortamlarda oluşturulabilmektedir. Arkadaşları ile rekabete girmiş öğrencilerde stres oluşacak ve yaratıcı düşünme engellenecektir.

Öğrencileri bir önceki performansına göre değerlendirebilmek için öğretmen düzenli olarak öğrencileri gözlemlemeli, onların gelişimi ile ilgili notlar almalıdır. Bunu yapabilmek için kullanılabilecek en rahat yollardan biri, değerlendirme sonuçlarının not alınacağı çizelgelerin sınıf bazında değil, kişi bazında hazırlanmasıdır. Öğretmen yıl içinde yapacağı değerlendirme etkinliklerinin her biri için sınıf listesi hazırlamak yerine, her öğrenci için yıl içinde yapılacak değerlendirme çizelgesi hazırladığı zaman, öğrencinin gelişimini rahatlıkla takip edebilecektir.

b. Öğrencilerin üst düzey zihinsel yetenekleri değerlendirmeli: Tezci ve Gürol (2003), geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının Bloom Taksonomisi'nin bilişsel alanındaki bilgi, kavrama ve uygulama düzeyinde görevleri ölçtüğünü, üst düzey zihinsel yeteneklerini ölçmede başarısız olduğunu belirtmektedirler. Yaratıcı ürünlerin meydana getirilmesi için üst düzey zihinsel yeteneklerin gerektiği

düşünülürse öğrencilerin değerlendirilmesi için verilen görevlerin bu yeteneklerinin kullanımına uygun olması gerekmektedir. Bunun için öğretim sürecinde bu yeteneklerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Öğretmen değerlendirme yapmak için hazırladığı yazılı sınavlarda daha çok bilgi basamağında sorular yöneliyorsa, öğrenci eğitim öğretim zamanında ve yapacağı çalışmalarda yaratıcı ürünler ve çözümler oluşturmak yerine dersle ilgili bilgileri ezberlemeye yönelecektir. Bu durum öğrenciyi ikileme sürükleyecektir. Ürüne mi odaklansın, sınava mı çalışsın? Birçok öğrenci ve veli bu durumda sınava yönelik çalışma yapmayı tercih edecek ve yaratıcı etkinlikler geri plana atılacaktır. Bu ise yaratıcılığın gelişmesine engel teşkil edecektir.

Ayrıca öğrenciye sorulan soruların doğru olan tek bir yanıtının olması da öğrencileri ezberciliğe yönlendirecektir. Bunun yerine alternatif çözüm yolları ve yanıtları olan soruların kullanılması, öğrencileri düşünmeye sevk edecek, belleklerinde bulunan bilgileri ortaya çıkararak bunları sentezleyip çözüme ulaşmak için kullanmalarına imkân sağlayacaktır.

Öğretmenler, öğrencilerin üst düzey zihinsel yetenekleri değerlendirebilmek için performanslarını ve ürünlerini de kullanabilir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde ürettikleri ürünlerin de kullanılması, öğretmenin hem kapsamlı bir değerlendirme yapmasına hem de öğrencilerin yaratıcı ürünler oluşturması için özendirilmesine imkân sağlayacaktır. Böylece değerlendirilmesi için oluşturulan ürünler, yaratıcı ürün kapsamında değerlendirilebilecek özelliklere sahip olacaktır.

Öğrencilerin gelecekleriyle ilgili kararlar alınırken birkaç sınavın sonucuna göre karar vermek yerine, onların bireysel farklılıkları da dikkat alınarak öğretim süreçleri üzerinden karar verilmesi gerekmekte, böylece öğrencilerin sınav stresleri azaltılarak onların yeteneklerine uygun uğraşlara yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

c. Süreç değerlendirmesine önem vermeli, süreci kontrol altında tutmalı: Yaratıcı ürünler oluşturmanın zor ve uzun bir süreç olduğu unutulmamalıdır. Bu zor süreçte yaratıcı kişilik özelliklerine sahip öğrenciler tutku ve hırsıyla çalışmalarına devam edebilecek fakat bu süreçte desteğe ihtiyacı olan öğrenciler de olacaktır. Desteğe ihtiyacı olan öğrencileri belirlemek, bu öğrencilere rehberlik etmek öğretmenin en önemli görevlerindedir.

Bu süreçte öğrencileri desteklemek için sadece ürettikleri yaratıcı ürünler değil, yaratıcı süreçleri de değerlendirilerek onların motive edilmeleri sağlanmalıdır. Bunun yanında öğrenciler meydan okumaya teşvik edilmeli ve başarılı bir sonuca ulaşmalarını da bu girişimleri ödüllendirilmelidir.

SONUÇ

Yaratıcı bireyler, yaratıcı düşünceler üreten ve bunları oluşturdukları ürünlerde kullanarak, karşılaşılan problemlere çözüm üretebilen kişilerdir. Toplumdaki yaratıcı kişiler, hem kendi toplumlarının hem de tüm insanlığın gelişmesini sağlamaktadır. Bu bakımdan yaratıcı kişi sayısının artması tüm insanlığın gelişmesini hızlandıracaktır.

Toplumların ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesinde en önemli etken ise öğrenciyi yönlendiren, onun yeteneklerini keşfedip, uygun etkinliklerle bunları geliştirecek olan öğretmenlerdir. Özellikle yaratıcılığın en üst düzeyde olduğu ve yaratıcılığın temeli olan becerilerin gelişme çağında bulunan öğrencilerle ilgilendiği için sınıf öğretmenlerine büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmada yaratıcı bireyler yetiştirmede sınıf öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları dört başlık altında toplanmış ve her başlıkla ilgili öğretmenin görev ve sorumlukları açıklanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencileri ile geçirdikleri süreçlerde ve yaptıkları etkinliklerde bu başlıklar altında yapılmış olan uyarılara dikkat etmeleri ve tavsiyeleri uygulamaları, gelecek nesillerin yaratıcı bireylerden oluşmasına zemin hazırlayacaktır.

KAYNAKÇA

- BAŞAL, H. A. (2007). Geçmiş Yıllarda Türkiye'de Çocuklar Tarafından Oynanan Çocuk Oyunları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 243-266.
- BİRCAN, İ., & TEKİN, M. (1989). Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.
- DÖKMEN, Ü. (2005). *Küçük Şeyler* (4. b.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- DURAN SAĞOÇAK, M. (2005). Ergonomik Tasarımda Renk. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 6(1), 77-83.
- EKİCİ, G. (2007). İlköğretim 1. Kademe Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Profillerinin Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 29(131), 50-60.
- ERDOĞDU, M. Y. (2006). Yaratıcılık Ölçeğinin Türk Kültürüne Uygulanması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(12), 61-79.
- GÜNEŞ, F. (2007). *Yapılandırıcı Yaklaşımla Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- HARMANCI, E. (2008). *F Şıkkı Var Mı?* Kocaeli: Altın Kalem Yayınları.
- KIRIŞOĞLU, O. (1991). *Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)*. Ankara: Eğitim Kitabevi.

- MEB. (2010). *MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*. 19.03.2012 tarihinde İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi: http://ttkb.meb.gov.tr/ders_cizelgeleri.aspx adresinden alındı
- ODABAŞ, H., ODABAŞ, Z. Y., & POLAT, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- RAZON, N. (1990). Yaratıcılığı Geliştirici Oyunla Eğitim. *Çağdaş Eğitim*, 213-221.
- RIZA, E. T. (1999). İlköğretim Türkçe Derslerinde Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6, 1-11.
- RIZA, E. T. (2004). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri* (3 b.). İzmir: Birleşik Matbaa.
- SENEMOĞLU, N. (1996). *Yaratıcılık ve Öğretmen Nitelikleri*. *Yaratıcılık ve Eğitim Paneli*. Ankara: Kara Harp Okulu. 20.02.2012 tarihinde <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~n.senem/makaleler/yaratici.htm> adresinden alındı.
- SÖNMEZ, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞİMŞEK, N. (1997). *Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı*. Ankara: Anıl Matbaa ve Cilt Evi.
- TDK. (2011). *Güncel Türkçe Sözlük*. 26.08.2011 tarihinde <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden alındı
- TDK. (2012). *Kimya Terimleri Sözlüğü*. 12.02.2012 tarihinde <http://www.tdkterim.gov.tr/?kelime=sinerji&kategori=terim&hng=md> adresinden alındı.
- TEZCİ, E., & GÜROL, A. (2003). Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(19), 6.